

Anna Sroka <https://orcid.org/0000-0001-8160-2625>
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
e-mail: annasroka@ukw.edu.pl

Natalia Nowicka <https://orcid.org/0000-0002-6350-0526>
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
e-mail: natal.nowicka@gmail.com

Językowy obraz deszczu we frazeologii polskiej i chińskiej – analiza porównawcza

Streszczenie

Celem artykułu jest porównanie językowych obrazów deszczu występujących we frazeologii polskiej i chińskiej, ukazanie ich podobieństw i rozbieżności oraz przedstawienie wartościowania samego elementu deszczu. Praca stanowi również próbę odnalezienia przyczyn różnic w wykreowanych przez Polaków i Chińczyków w językowych interpretacjach rzeczywistości. Do analizy semantyczno-leksykalnej i komparatystycznej wykorzystane zostały założenia oraz narzędzia JOS, dzięki którym możliwe jest niepowierzchowne poznanie i zrozumienie kultury utrwalonej w języku danych narodów. W badaniu wykorzystane zostały dane leksykograficzne wyekscerpowane z polskich i chińskich słowników jednojęzycznych (ogólnych i frazeologicznych) oraz chińsko-angielskich słowników dwujęzycznych. Analiza wykazała między innymi, że obrazy te mają wspólne cechy wynikające z kwestii fizycznych, jak również z komunikatywnej funkcji języka. Rozbieżności są jednak bardziej uwidocznione, a językowe obrazy deszczu specyficzne dla języka polskiego i chińskiego uwytłumiają różnice w postrzeganiu rzeczywistości przez użytkowników tych języków.

Słowa kluczowe: językowy obraz świata, frazeologia, leksykografia, język chiński, język polski, *chengyu*, deszcz

Związki frazeologiczne, będące charakterystycznymi dla danego języka związkami wyrazowymi (*Słownik języka polskiego*), można uznać za źródło obszernego materiału badawczego, szczególnie z perspektywy etnolingwistycznych badań nad językowym obrazem świata (dalej: JOS), dzięki którym możliwe jest zauważenie powiązań między językiem a postrzeganiem rzeczywistości przez interesujący badacza naród. Jak twierdzi Jerzy Bartmiński (2020), frazeologizmy ze względu na swoją obrazowość i ładunek emocjonalny stanowią materiał atrakcyjny w kwestii pozyskiwania informacji komplementarnych przy rekonstrukcji pełnego obrazu poszczególnych pojęć. Paradygmat JOS można wykorzystać również przy badaniach komparatystycznych, dzięki którym możliwe jest porównanie badanego elementu w dwóch (lub więcej) językach oraz wyciągnięcie wniosków dotyczących podobieństw i różnic w obrazach świata odmiennych kultur.

Celem niniejszego artykułu jest analiza semantyczna polskich i chińskich związków frazeologicznych z leksemem deszczu, a tym samym pozyskanie podstawowych informacji na temat językowego obrazu deszczu w obu językach i przedstawienie zbieżności oraz rozbieżności w postrzeganiu wspomnianego zjawiska pogodowego przez użytkowników tych języków. Artykuł stanowi również próbę odkrycia powodów pojawiających się różnic (z uwzględnieniem wartościowania elementu deszczu). Nasza hipoteza opiera się na założeniu, że mimo zróżnicowanych kultur zjawiska pogodowe są uniwersalne, zatem ich językowe obrazy świata powinny być do siebie podobne. Próbie poddajemy zatem deszcz, który można uznać za jedno ze zjawisk najpowszechniejszych, występujących w niemalże wszystkich miejscach na świecie – kwestia ta winna przekładać się na dużą liczbę frazeologizmów ten element zawierających.

Językowy obraz świata a frazeologia

Według Jolanty Maćkiewicz (1999) JOS interpretuje rzeczywistość, w której znajduje się człowiek, i poprzez środki językowe wyraża stosunek człowieka do tej rzeczywistości. Jednym z takich środków językowych mogą być właśnie związki frazeologiczne, czyli utarte połączenia dwóch (lub większej liczby) wyrazów (Müldner-Nieckowski, 2004: 13), których elementem łączącym jest znaczenie całości tego połączenia. Wykazują one nieregularność pod wybranymi względami (Lewicki, Pajdzińska, 2001: 315), powstają na zasadzie łączliwości semantycznej i składniowej (Lewicki, Pajdzińska, 2001: 13–14) i można je uznać za elementy kultury konkretnej społeczności językowej, gdyż utrwalają i przekazują stereotypy oraz symbole (Stypa, 2007: 227). Są nierozzerwalnymi składnikami językowego obrazu świata dla każdej społeczności, gdyż jest on „podsumowaniem i zestawieniem codziennych doświadczeń, przyjętych i zaakceptowanych przez daną wspólnotę komunikatywną norm, wartości, sposobów oceniania, wyobrażeń i stosunku do otaczającej ją rzeczywistości materialnej (zewewnętrznej) i duchowej (wewnętrznej)” (Bawej, 2012: 177). Warto podkreślić, że dzięki badaniu frazeologizmów można pozyskać wiedzę o różnych aspektach działalności danej społeczności nie tylko w odniesieniu do światopoglądu, mentalności, historii czy tradycji, ale również informacje o różnorodnych aspektach z poziomu życia codziennego, takich jak pożywienie, zajęcia, odzież czy emocje (Kowalikowa, 2001: 139).

Mimo specyficznego charakteru w różnych językach przy międzyjęzykowym porównywaniu związków frazeologicznych można dojść do wniosku, że w niektórych przypadkach mogą one wykazywać podobieństwa językowych obrazów świata (Bawej, 2012: 177). Tę zależność można ukazać przykładem pochodzącym z języków poddanych badaniu w niniejszym artykule – w języku polskim używany jest frazeologizm *do szpiku kości* oznaczający ‘całkowicie, maksymalnie’, a jego odpowiednikiem jest chiński 入骨 *rùgǔ* ‘wejść-kość, dosł. w kość’, stosowany najczęściej w idiomie 恨之入骨 *hèn zhī rùgǔ* ‘nienawiść-PART-wejść-kość, dosł. odczuwać nienawiść do szpiku kości, być pełnym nienawiści’. Tego typu podobieństwa wynikają często z uniwersalności pewnych doświadczeń człowieka, łączących się między innymi z fizjologią i podstawowymi potrzebami, ale również z procesami i zjawiskami fizycznymi, takimi jak na przykład zjawiska pogodowe [te same aspekty mogą być powodami (częściowej) uniwersalności niektórych metafor, zob. Kövecses, 2000: 200].

Natomiast na różnorodność związków frazeologicznych w poszczególnych językach wpływ mogą mieć historia, religia, tradycje i obyczaje, a także warunki przyrodnicze czy system wartości (Kopylova, 2010: 90). To właśnie dlatego w wielu przypadkach nie jest możliwe odnalezienie pełnych odpowiedników frazeologizmów pochodzących z języka źródłowego w języku docelowym (Bawej, 2012: 178).

Biorąc pod uwagę kontekst globalizacji i komunikacji międzykulturowej, badania JOS nad związkami frazeologicznymi z uwzględnieniem aspektu komparatystycznego zdają się szczególnie ważne, gdyż mogą prowadzić do lepszego wzajemnego porozumiewania się na głębszych płaszczyznach językowych i społecznych. To z kolei zmniejsza ryzyko konfliktów wynikających z komunikacji werbalnej podczas konfrontacji odmiennych kultur (Stefańska, 2018: 157). Badania nad JOS umożliwiają bowiem lepsze zrozumienie procesów myślenia rodzimych użytkowników poszczególnych języków (Grzegorzczkova, 2015: 11–12).

Frazeologizmy w języku polskim i chińskim – podział

Z uwagi na oddzielne systemy językowe definicje oraz klasyfikacje frazeologizmów w języku polskim i w języku chińskim różnią się od siebie, co z perspektywy naszych badań wydaje się zagadnieniem wartym omówienia.

W języku polskim funkcjonuje termin *frazeologia*, który Stanisław Skorupka definiuje jako naukę o związkach wyrazowych, ale również postrzega go jako same związki wyrazowe, które występują w danym języku (Skorupka, 1969: 220–221). Andrzej M. Lewicki i Anna Pajdzińska także wskazują na dwa znaczenia tego terminu: (1) dział leksykologii, który rejestruje i bada utrwalone połączenia wyrazowe; (2) zbiór frazeologizmów występujących w danym języku lub pewnym zbiorze tekstów (za: Kaczmarek, 2019: 10). Z uwagi na różnice w definicjach w podziałach frazeologizmów polskich również występują pewne rozbieżności. Na frazeologię można też patrzeć z punktu widzenia nadawania wypowiedzi, co Wojciech Chlebda (1991; 2001) nazywa frazematyką (bądź frazeologią nadawcy).

Pierwszym, najbardziej tradycyjnym podziałem (i zarazem najmniej aktualnym) jest klasyfikacja zaproponowana przez Skorupkę, który dokonał jej na podstawie kryterium formalnego i semantycznego. Biorąc pod uwagę kryterium pierwsze, związki frazeologiczne podzielił na: (1) frazy (na przykład ‘fala morska’, ‘blaski i cienie’); (2) zwroty (na przykład ‘ruszyć z kopyta’, ‘prawdę mówiąc’) i (3) wyrażenia (na przykład ‘burza huczy’, ‘sztandary łopoczą na wietrze’) (Sarek, 2016: 72; Müldner-Nieckowski, 2004: 17); w kryterium drugim znalazły się: (1) związki frazeologiczne stałe (idiomy); (2) związki frazeologiczne łączliwe oraz (3) związki frazeologiczne luźne (Madeja, 2007: 73). Drugi podział został zaproponowany przez Lewickiego, który także pod uwagę wziął dwa kryteria: funkcje składniowe i funkcjonowanie znaczenia (Madeja, 2007: 73). W pierwszym wyróżnił: (1) frazy, (2) zwroty, (3) wyrażenia rzeczownikowe, ale również (4) wyrażenia określające (na przykład ‘z duszą na ramieniu’, ‘na oko’) oraz (5) wskaźniki frazeologiczne/funkcyjne (na przykład ‘między innymi’, ‘rzecz jasna’) (Kaczmarek, 2019: 13; Müldner-Nieckowski, 2004: 17–18; Madeja, 2007: 74; *Klasyfikacje frazeologizmów*). Jeśli chodzi o kryterium drugie, Lewicki wyznaczył następujący podział: (1) idiomy i (2) frazemy/związki łączliwe. Do obszarów peryferyjnych frazeologii zaliczył zestawienia frazeologiczne (na przykład slogany i hasła) oraz paremie. W polskim językoznawstwie obecna jest również typologia Müldnera-Nieckowskiego, uwzględniająca typy mechanizmów budowy frazeologizmów (frazeologizmy otwarte, składniki wymienne, składniki otwarte i frazeologizmy środowiskowe) (Müldner-Nieckowski, 2004; 2020: 295–336). Jego podział można uznać za ujęcie pragmatyczne i uzupełnienie myśli Lewickiego. Chlebda natomiast uznaje wszystkie związki frazeologiczne za frazemy (*Baza wiedzy frazeologicznej*), które odtwarzane są „z pamięci w określonym kształcie i znaczeniu” (Rak, 2021: 229).

W związku z różnicami semantycznymi i taksonomicznymi w języku chińskim nie można odnaleźć pełnego ekwiwalentu polskiego terminu *związek frazeologiczny*, jednak za najbliższy odpowiednik można uznać 熟語 *shúyǔ* ‘idiom, wyrażenie idiomatyczne, frazeologizm¹, dosł. znany-język’, które są między innymi obiektami badań leksykalnych współczesnego języka chińskiego [dalej: WJCh] (Huang, Liao, 2015). Jest to termin ogólny obejmujący różne rodzaje wyrażen stałych (z wyłączeniem nazw własnych i terminów żargonowych) (Stoch, 2016: 48; Qin, 2020: 59), a zgodnie z badaniami oraz definicjami słownikowymi elementów, z których są te wyrażenia zbudowane, nie należy rozdzielać i używać rozłącznie (Huang, Liao, 2015: 1207; Sun, 1989: 22–29).

W chińskich badaniach frazeologicznych można doszukać się wielu klasyfikacji 熟語 *shúyǔ* (zob. Sun, 1989: 7–72; He, 2005: 135–141). Najogólniejszą i, z punktu widzenia autorek, najprzystępniejszą wydaje się podział na następujące pięć podkategorii: (1) 成語 *chéngyǔ* (w polskiej sinologii określane jako ‘idiomy chińskie’, zwykle składające się z czterech znaków, często nawiązujące do historii Chin lub legend, rzadko występujące

¹ Podajemy tutaj ekwiwalent systemowy opracowany na podstawie dwujęzycznych słowników chińsko-angielskich dostępnych w aplikacji PLECO, a także z uwzględnieniem chińsko-polskich opracowań leksykograficznych, których nie można jednak uznać za słowniki profesjonalne (zob. Sroka-Grądział, 2018). Stąd też zdaniem autorek ekwiwalentu tego nie można traktować jako całkowicie adekwatnego.

jako oddzielne zdanie; na przykład 五雷轟頂 *wǔ léi hōng dǐng* ‘dosł. pięć burz za-brzmiało na szczycie; nagły, silny cios’); (2) 慣用語 *guànyòngyǔ* (wyrażenia idiomatyczne o strukturze trzy- lub czterosznakowej, często o stosunkowo kolokwialnym charakterze; na przykład 飽漢不知餓漢飢 *bǎo hàn bù zhī è hàn jī* ‘dosł. najedzony Han nie zdaje sobie sprawy z głodu; nie zdawać sobie sprawy z uczuć innych ludzi, być nieświadomym czegoś’); (3) 歇後語 *xiēhòuyǔ* (dwuczęściowe powiedzenie alegoryczne, w którym część pierwsza ma charakter opisowy, natomiast druga wyjaśnia znaczenie metafory; na przy-kład 十五個吊桶 — 七上八下 *shí wǔ gè diào tong — qī shàng bā xià* ‘dosł. piętnaście wiader – siedem na dole, osiem na górze; być w nerwowym nastroju’); (4) 諺語 *yànyǔ* (w formie zdania; często służące do przekazywania mądrości lub spostrzeżeń ludowych; na przykład 有志者事竟成 *yǒu zhìzhě shì jìng chéng* ‘dosł. ten, kto ma chęci, odniesie sukces; dla chcącego nic trudnego’) i (5a) 格言 *géyán* (porównywalne do maksym lub mott; wyrażenia w treści edukacyjne, objaśniające pewne wartości moralne; podobnie do 諺語 *yànyǔ* pełnią funkcję doradczą; na przykład 有愛的心永遠年輕 *yǒu ài de xīn yǒngyuǎn niánqīng* ‘serce wypełnione miłością na zawsze pozostanie młode’) (Hu, 1979; Stoch, 2016: 49–57; Sun, 1989: 7–72).

Widać zatem, że różnice w systemach dwóch opisywanych tutaj języków występują zarówno na poziomie klasyfikacji frazeologicznej, jak i struktury samych związków. O ile z perspektywy niniejszego badania podział frazeologizmów polskich nie zdaje się mieć większego znaczenia, to zagadnienie to z perspektywy WJCh jest relewantne – kwestię tę przybliżyłam w kolejnym podrozdziale.

Metodologia badań własnych

Niniejsze badanie oparte zostało na założeniach językowego obrazu świata, dlatego też do rekonstrukcji wykorzystujemy jedno z narzędzi systemu S–A–T (słownik–ankieta–tekst) (Bartmiński, 2010: 121–127), a mianowicie – słowniki. Służą nam one jako źródło danych, które uznajemy za najbardziej podstawowe, ustabilizowane i standardowe².

W odniesieniu do danych w języku polskim ekscerpowane były wszystkie frazeologizmy (bez brania pod uwagę klasyfikacji), które odnaleźć można w słownikach przy następujących hasłach: *deszcz, padać, lać, rynna, chmura, kania, grzyb*. Badanie wszystkich typów frazeologizmów języka polskiego wynikło z chęci wyrównania liczby analizowanych związków frazeologicznych w obu językach i poszerzenia zakresu materiału do analizy. Jeśli chodzi o dane z języka chińskiego, ograniczyłyśmy się do idiomów

² Wszystkie poddane analizie frazeologizmy polskie zostały wyekscerpowane z następujących słowników: *Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny* Stanisława Bąby wydany w roku 2001, *Wielki słownik frazeologiczny PWN* wydany w roku 2009, *Wielki słownik frazeologiczny* Renardy Lebdy wydany w roku 2016 i *Wielki słownik frazeologiczny* Piotra Müldnera-Nieckowskiego wydany w roku 2003. Źródłem danych wyrażen języka chińskiego była aplikacja Pleco Chinese Dictionary, zawierająca najpopularniejsze słowniki jedno- i dwujęzyczne (angielsko-chińskie). Ich znaczenia były również weryfikowane w słownikach online: Handian, Dictionary of Chinese Idioms, Word Dictionary MDBG, Haicidian Dict.cn, Gushici, WordSense Dictionary, Jiaoyuyun, cd.hwxnet, Baike Baidu, idiom.włps oraz Quword. Polskie znaczenia idiomów chińskich są opracowaniem autorskim na podstawie definicji ze słowników chińsko-angielskich, chińsko-chińskich i angielsko-polskich.

chińskich 成語 *chéngyǔ* (dalej: *chengyu*) zawierających element 雨 *yǔ* ‘deszcz’. Ich liczba nie pokrywa się z ilością frazeologizmów polskich, których jest zdecydowanie mniej (już sama ta kwestia może wskazywać na znacznie bardziej rozbudowany obraz świata deszczu w WJCh). Kolejnym powodem wyboru do analizy idiomów chińskich *chengyu* był fakt, że można je uznać za najbardziej reprezentatywne dla spuścizny kultury chińskiej, używane są też zarówno w języku mówionym, jak i w języku pisanim (Binek, 2018: 23).

Wykscerpowane dane zostały pogrupowane przez nas z uwagi na ich kategorie semantyczne i w taki sposób zostały przedstawione w wywodzie. Ponadto przy omawianiu przykładów chińskojęzycznych dla jasności przekazu podajemy zapis fonetyczny *pinyin* oraz znaczenie poszczególnych morfemów, które często nadaje dodatkowy odcień semantyczny całości analizowanego wyrażenia.

Analizie poddanych zostało 28 frazeologizmów polskich i 67 idiomów chińskich. Z uwagi na ograniczenia objętościowe artykułu przedstawiamy wybrane wyrażenia, które są reprezentatywne dla poszczególnych kategorii znaczeniowych.

Podobieństwa obrazów deszczu we frazeologii polskiej i chińskiej

Duża część zarówno polskich, jak i chińskich frazeologizmów wykscerpowanych z pozycji leksykograficznych ma charakter deskrypcyjny. Można wśród nich wyróżnić związki opisujące pogodę występującą przed deszczem lub w jego trakcie, ale i frazeologizmy służące do opisu delikatnego deszczu i obfitych opadów. Warto zatem podkreślić, że w tych przypadkach deszcz często współlistnieje z innymi elementami pogodowymi lub krajobrazowymi (na przykład z wiatrem, niebem, zbiornikami wodnymi), ale także naczyniami, z których wylewa się ciecz (w języku chińskim są nimi chochla i misa; w polskim: rynna), co ma metaforycznie podkreślać długość, intensywność lub brutalny charakter opadów. Deszcz może być określony przez dodatkowe przymiotniki uwydatniające jego atrybuty (na przykład ‘delikatny’, ‘pochyły’, ‘drobny’, ‘duży’, ‘szalony’). Poniżej zamieszczamy kilka frazeologizmów deskrypcyjnych dla neutralnego, delikatnego deszczu:

- (1) 雨澤下注 *yǔ zé xià zhù*
deszcz-staw-w dół-lać
‘leje jak ze stawu’
silnie spływający deszcz
- (2) 毛毛細雨 *máo mao xì yǔ*
drobny-dobry-cienki-deszcz
mżawka, kapuśniaczek; kropienie deszczu
- (3) ‘zbiera się na deszcz’
wkrótce będzie padać
- (4) ‘deszcz/kapuśniaczek ćmi/mży/siąpi’
deszcz o małych kroplach

Natomiast przykłady dla opisywanej kategorii semantycznej w kontekście deszczu silnego są między innymi następujące:

- (5) 傾盆大雨
 przytłaczać-misa-duży-deszcz
 ‘deszcz tak obfity i silny jak woda wylewająca się z misy’
 ulewny, silny i nagły deszcz (odpowiednik polskiego wyrażenia ‘leje jak z cebra’)
- (6) ‘deszcz, że psa by ciężko wygnać’
 przykry, ulewny, zimny deszcz

Deszcz jest elementem, który wiąże się z błyskawicznym pojawieniem się danej rzeczy lub osoby. W tym kontekście łączy się ze zjawiskami nieoczekiwanymi, często występującymi w dużej ilości i natężeniu, które mogą zaskoczyć swoim jestestwem:

- (7) 雨後春筍 *yǔ hòu chūn sǔn*
 deszcz-po-wiosna-pędy bambusa
 ‘rosnąć jak pędy bambusa po wiosennym deszczu’
 dużo nowych rzeczy pojawia się w krótkim czasie
- (8) ‘rosnąć/wyrastać/mnożyć się/powstawać/pojawiać się jak grzyby po deszczu’
 coś powstaje szybko, nieoczekiwanie lub pojawia się w dużej liczbie
- (9) ‘(ktoś) spada z deszczem’
 (ktoś) zjawia się nagle, nieoczekiwanie

W analizowanych językach można odnaleźć frazeologizmy, w których występowanie deszczu może wskazywać na niezgodność z oczekiwaniami. Często łączy się go tym samym z osobami lub działaniami, które pozornie wydają się inne niż w rzeczywistości. Szczególnie ciekawy jest fakt, że w strukturze tych związków znajdują się także elementy innych zjawisk atmosferycznych lub pogodowych zestawiane z deszczem na zasadzie kontrastu (na przykład w przypadku języka chińskiego jest to burza, natomiast polskiego – chmura):

- (10) 雷大雨小 *léi dà yǔ xiǎo*
 burza-duży-deszcz-mały
 ‘dużo grzmotów, mało deszczu’
 osoba, która nie jest tak groźna, na jaką wygląda; osoba, która dużo mówi, a mało robi; pokaz siły: wielki rozmach, mały efekt
- (11) ‘z dużej/wielkiej chmury mały deszcz’
 o sytuacji, w której efekt jest niewspółmiernie mały w stosunku do zapowiedzi
 lub skutek jest mniej znaczący niż wynikało z powagi sytuacji

W języku chińskim odnaleźć można aż 18 idiomów, w których deszcz kojarzy się z nieprzyjemną, ponurą lub niebezpieczną sytuacją, atmosferą bądź warunkami. W tych przypadkach po raz kolejny zestawiany jest na zasadzie kontrastu (lub podobieństwa) z innymi elementami pogody (na przykład wiatrem o „rybim zapachu”). Określany jest w tym kontekście przez przymiotniki wartościujące negatywnie – jako zimny, chłodny, porywisty, ciemny, krwisty czy, co ciekawe, gorzki. W języku polskim występuje tylko jeden frazeologizm tego typu. Poniżej zamieszczamy przykłady:

- (12) 淒風冷雨 *qī fēng lěng yǔ*
 chłodny-wiatr-zimny-deszcz
 ‘zimny wiatr i lodowaty deszcz’
 paskudne, fatalne, nieszczęsne okoliczności; zagrożenie

- (13) 日曬雨淋 *rì shài yǔ lín*
słońce-grzać-deszcz-lać
‘spalony słońcem i przesiąknięty deszczem’
złe warunki życia lub pracy
- (14) 風吹雨打 *fēng chuī yǔ dǎ*
wiatr-wiać-deszcz-uderzać
‘smagany wiatrem i poobijany przez deszcz’
przechodzić przez trudności lub doświadczać niepowodzeń
- (15) ‘wpaść, trafić z deszczu pod rynnę’
znaleźć się w sytuacji gorszej niż poprzednia, która również nie była korzystna

Deszcz we wspólnym językowym obrazie świata Polaków i Chińczyków jawi się zatem jako zjawisko atmosferyczne o różnej intensywności i różnym czasie trwania, jednak najczęściej jest metaforą podwyższonego napięcia. Kojarzony jest z sytuacjami, których nie da się przewidzieć i które mogą być sprzeczne z oczekiwaniami eksperiensera, a niekiedy także dla niego złowrogie, niebezpieczne lub wpływające negatywnie na jego humor.

Deszcz we frazeologizmach – obraz specyficzny dla języka polskiego

Językowy obraz deszczu we frazeologizmach, który można określić jako obraz specyficzny dla języka polskiego, jest relatywnie ubogi. Wyróżnić w nim można zaledwie dwie kategorie semantyczne.

Pierwsza z nich związana jest z pragnieniem, niecierpliwym wyczekiwaniem, tęsknotą za upragnionym obiektem bądź zjawiskiem. Deszcz pełni tu właśnie funkcję tego pożądanego zjawiska. W tym kontekście przywołać można następujący frazeologizm:

- (16) ‘łaknąć/wyglądać/pragnąć/czekać czegoś jak/niczym kania dżdżu/deszczu’
bardzo czegoś pragnąć

W języku polskim występuje również związek frazeologiczny, w którym deszcz ma symbolizować kobietę. Traktować go można jednak w kontekście negatywnym, gdyż uznany jest za mało znaczący, podobnie jak płacz młodej dziewczyny, który należy zlekceważyć. Jest więc błahostką, zjawiskiem przemijalnym, do którego nie należy przywiązywać szczególnej uwagi:

- (17) ‘deszcz ranny i płacz panny – oba krótkotrwałe’
nie należy przywiązywać nadmiernej wagi do gwałtownych reakcji młodych dziewcząt

Można pokusić się zatem o stwierdzenie, że obraz deszczu w polskich związkach frazeologicznych specyficzny dla języka polskiego jest niejednakowy, a właściwie antynomiczny. Z jednej strony deszcz traktuje się jako zjawisko upragnione, na które czeka się z niecierpliwością; z drugiej jednak może być także traktowany lekceważąco, a jego wystąpienie nie ma większego znaczenia dla zastanej sytuacji.

Deszcz w *chengyu* – obraz specyficzny dla języka chińskiego

Obraz deszczu w idiomach chińskich jest zdecydowanie bardziej rozbudowany, a poszczególnych kategorii semantycznych wyróżnić można o wiele więcej w porównaniu do obrazu w języku polskim.

W języku i kulturze chińskiej deszcz może kojarzyć się z korzystną i przyjemną pogodą, a tym samym – ze spokojem. Można to łączyć ze znaczeniem agrarnym i dobrym wpływem tego zjawiska na obfitość plonów. Konotacja ta przejawia się w następującym idiomie:

- (18) 風調雨順 *fēng tiáo yǔ shùn*
 wiatr-modyfikować-deszcz-pasować
 ‘przenoszony przez wiatr i układany przez deszcz’
 wiatr i deszcz nadchodzą w porę i w odpowiedniej ilości; pogoda sprzyjająca
 uprawom; obfite żniwa; sceneria spokoju i radości; pokój na świecie

Częściej jednak deszcz wykorzystywany jest do neutralnego bądź negatywnego opisu pogody. W niektórych przypadkach (na przykład 21) może mieć ona destrukcyjny wpływ na środowisko lub działalność człowieka:

- (19) 風雨交加 *fēng yǔ jiāo jiā*
 wiatr-deszcz-nawzajem-dołączyć
 ‘wiatr i deszcz towarzyszą sobie nawzajem’
 mokra i wietrzna pogoda; brzydka pogoda
- (20) 疾風驟雨 *jí fēng zhòu yǔ*
 porywisty-wiatr-nagły-deszcz
 ‘porywisty wiatr i nagły deszcz’
 silny wiatr i nagły deszcz; gwałtowna burza
- (21) 風吹雨打 *fēng chuī yǔ dǎ*
 wiatr-dmuchać-deszcz-uderzać
 ‘smagany wiatrem i poobijany przez deszcz’
 miotany przez wiatr i deszcz; narażony na negatywne działanie warunków atmosferycznych

Nagły i porywisty charakter deszczu nie musi łączyć się tylko z jego negatywnymi skutkami. W języku chińskim intensywność deszczu wiąże się bowiem również ze sprzyjającymi warunkami do rozwoju (szybkiego), z rozmachem, impetem oraz prestiżem. Kategorię tę można byłoby w pewnym stopniu połączyć z grupą frazeologizmów wspólnych obu językom (dotyczących błyskawicznego pojawienia się wielu rzeczy), jednak w języku polskim nie ma ona semantycznego odcienia związanego z estymą. Poniżej zamieszczamy przykłady:

- (22) 暴風驟雨 *bào fēng zhòu yǔ*
 gwałtowny-wiatr-nagły-deszcz
 ‘silny wiatr i nagły deszcz’
 splendor; rozmach; błyskawiczny rozwój
- (23) 急風暴雨 *jí fēng bào yǔ*
 nagłący-wiatr-gwałtowny-deszcz
 ‘porywisty wiatr i gwałtowny deszcz’
 (o rzeczy, sytuacji) silny, wielki i dynamiczny

W idiomach chińskich podkreślono również zmienny, niestabilny charakter tego zjawiska pogodowego. W przypadku przykładu 24 może on odwoływać się zarówno do ulotności chwil, ciągłych zmian, do nieprzewidywalnego temperamentu i podstępnych działań człowieka, ale i do szybkozmiennych pozycji seksualnych. Natomiast przykład 25 odnosi się do wzlotów i upadków w życiu człowieka i zmienności sytuacji – wyrażenie to jest szczególnie interesujące zarówno z perspektywy semantycznej, jak i strukturalnej. W idiomie zostały zestawione dwa zjawiska pogodowe, które naprzemiennie po sobie następują (może to być między innymi odniesienie do różnych problemów następujących po sobie). Leksemy ‘wiatr’ i ‘deszcz’ zostały w nim zreduplikowane, co również może sugerować szybkie transformacje zastanej sytuacji, ale i powtarzalność czynności.

W przykładach poniżej deszcz jest zatem metaforą zmian:

- (24) 翻雲覆雨 *fān yún fù yǔ*
 obracać-chmura-przewracać-deszcz
 ‘jednym ruchem ręki tworzyć chmury, a drugim – deszcz’
 zmienność świata; nieustannie zmieniać opinię lub stronę (na przykład w kłótni); osoba niestała, nieprzewidywalna, cwana lub podstępna; kapryśne zachowanie; kombinatorstwo; płatać figle; prowadzić rozgrywki polityczne; stosunek seksualny
- (25) 風風雨雨 *fēng fēng yǔ yǔ*
 wiatr-wiatr-deszcz-deszcz
 ‘trochę wiatru, trochę deszczu; raz wiatr, raz deszcz’
 różne trudy i znoje; wzloty i upadki; prowadzić dyskusję w nieskończoność
- (26) 風雨飄搖 *fēng yǔ piāo yáo*
 wiatr-deszcz-unosić się-kołysać się
 ‘kołysać się pośród szalejącej burzy/miotany przez wiatr i deszcz’
 niepewny, chwiejny, ryzykowny

Ze zmianami ma związek także nagłe występowanie deszczu, które ma być ich zwiastunem. W poniższych przykładach zmiany te prowadzą do polepszenia sytuacji:

- (27) 一雨成秋 *yī yǔ chéng qiū*
 jeden-deszcz-stawać się-jesień
 ‘jeden deszcz powoduje jesień’
 nagły deszcz pod koniec lata przynosi nagłą jesień; nagły opad deszczu po ciągłym upale sprawia, że powietrze staje się przyjemnie chłodne
- (28) 雨過天晴 *yǔ guò tiān qīng*
 deszcz-przejsć-niebo-przejrzysty
 ‘niebo rozjaśnia się po deszczu’
 po mroku przychodzi jasność; zmiana na lepsze, perspektywiczne (również o sytuacji politycznej); wracać do normy; (o nadziei) pojawiać się

Natomiast pejoratywna strona deszczu przejawia się także w idiomach, w których traktowany jest on jednak jako zjawisko niechciane, przed którym należy się chronić:

- (29) 遮風避雨 *zhē fēng bì yǔ*
 zakryć-wiatr-unikać-deszcz
 ‘schować się przed wiatrem i trzymać się z dala od deszczu’
 schronić się przed wiatrem i deszczem; unikać kłopotów

- (30) 未雨綢繆 *wèi yǔ chóu móu*
 nie-deszcz-jedwab-wiązać wokół
 ‘zawiazywać jedwab w ochronie przed deszczem’
 przewidzieć deszczowy dzień i naprawić dom, zanim zacznie padać deszcz;
 zachować środki ostrożności; przygotować się z wyprzedzeniem na wypadek
 kłopotów; planować z wyprzedzeniem

Siła i intensywność deszczu łączą się z jego impetem, potęgą i wpływami. Idiomy chińskie zawierające ten element mogą wskazywać między innymi na nadzwyczajne umiejętności (na przykład zdolności magiczne), możliwości kontrolowania sił natury oraz wprowadzania reform:

- (31) 喚雨呼風 *huàn yǔ hū fēng*
 zawołać-deszcz-wywoływać-wiatr
 ‘przywoływać wiatr i deszcz’
 kontrolować siły natury; służy do opisu potężnej istoty nadprzyrodzonej lub
 kapłana o umiejętnościach; wpływowa osoba o niezwykłych umiejętnościach;
 również: przywoływać kłopoty
- (32) 耕雲播雨 *gēng yún bō yǔ*
 orać-chmury-siać-deszcz
 ‘przeorać chmury i zasiać deszcz’
 wykorzystywać i kontrolować moce natury; zabiegać o coś; ciężko pracować na coś

Przykład 32, jak i kolejne, które podajemy niżej, wiążą deszcz także z ciężką pracą i determinacją. Idiomy 33, 34, 35 i 36 przedstawiają jednak deszcz jako zjawisko negatywne – trudności i problemy, które człowiek napotyka na swojej drodze życiowej i które należy przezwyciężyć. Przykłady te wskazują zatem na pewne zależności i relacje człowieka z pogodą, która wpływa na jego byt:

- (33) 風雨同舟 *fēng yǔ tóng zhōu*
 wiatr-deszcz-wspólny-łódź
 ‘w tej samej łodzi miotanej przez burzę’
 oznacza solidarną pracę na rzecz wspólnego celu w trudnej sytuacji
- (34) 日曬雨淋 *rì shài yǔ lín*
 słońce-grzać-deszcz-lać
 ‘spalony słońcem i przesiąknięty deszczem’
 ciężko pracować na świeżym powietrzu;
- (35) 風雨無阻 *fēng yǔ wú zǔ*
 wiatr-deszcz-nie-powstrzymywać
 ‘niepowstrzymany przez wiatr ani deszcz’
 być zdeterminowanym; (coś) niepowstrzymalnego; nieustępliwość działań i nie-
 zmienność intencji niezależnie od sytuacji
- (36) 天雨順延 *tiān yǔ shùn yán*
 niebo-deszcz-odpowiednio-przełożyć
 ‘odkładać deszczowy dzień’
 używane w kontekście wyrażenia myśli ‘jeśli pogoda dopisze’
- (37) 經歷風雨 *jīng lì fēng yǔ*
 przechodzić-doświadczać-wiatr-deszcz
 ‘przechodzić przez wiatr i deszcz’
 w zdrowiu i chorobie; w szczęściu i nieszczęściu.

W kontekście trudów człowieka może być również uznany za uciążliwy obowiązek – łączy się z dużą ilością wymagań i z przytłoczeniem wynikającym z różnego rodzaju obciążeń. Ponadto jest też metaforą problemów i zwiastunem kłopotów:

- (38) 山雨欲來 *shān yǔ yù lái*
 góra-deszcz-chcieć-przychodzić
 ‘nadciąga deszcz w górach’
 (o kłopotach) nadchodzić
- (39) 傾盆大雨³ *qīng pén dà yǔ*
 przytłaczać-misa-duży-deszcz
 ‘deszcz tak obfity i silny jak woda wylewająca się z misy’
 być przytłoczonym nawałem pracy lub nauki; stawiać ludziom wiele wymagań

Analizowane przez nas zjawisko pogodowe jest również metaforą walki i ataku. Pojawia się zatem w idiomach, które mają związek z brutalnością, przemocą, a nawet śmiercią:

- (40) 槍林彈雨 *qiāng lín dàn yǔ*
 karabin-las-pocisk-deszcz
 ‘las broni i deszcz pocisków’
 zaciepła walka z ostrzałem
- (41) 腥風血雨 *xīng fēng xuè yǔ*
 rybi zapach-wiatr-krew-deszcz
 ‘cuchnący wiatr i deszcz krwi’
 okrucieństwo mordy; rządy terroru; szalona rzeź; masakra

Wracając jednak do pozytywnych oblicz deszczu, warto podkreślić, że jest on metaforą przyjemnego procesu edukacji. Wskazuje na utalentowanego w kształceniu nauczyciela, który ma wartościowy wpływ wychowawczy, ale także na korzyści płynące z nauki i solidnego wykształcenia:

- (42) 化雨春風 *huà yǔ chūn fēng*
 wpływ-deszcz-wiosna-wiatr
 ‘życiodajna, wiosenna bryza i deszcz’
 długofalowy, pozytywny wpływ edukacji; utalentowany nauczyciel

Deszcz może być metaforą człowieka, lecz nie tylko w kontekście edukacji. Przykładem jest idiom wskazujący na rozejście zgromadzenia ludzi lub też rozstanie osób bliskich, które rozproszone są po różnych miejscach na świecie. Rozstąpienie się gwiazd i deszczu wskazuje tu zatem na rozłąkę lub zniknięcie (również w kontekście rzeczy):

- (43) 星離雨散 *xīng lí yǔ sàn*
 gwiazda-odchodzić-deszcz-rozproszyć
 ‘gwiazdy odchodzą, a deszcz się rozprasza’
 szybkie rozejście się ludzi jeden po drugim; (o członkach rodziny, przyjaciółach) oddzieleni, rozproszeni; (o rzeczy) rozproszenie, nagłe zniknięcie

Jako metafora ludzi deszcz ma także związek z przyjaźnią. Z tej perspektywy oznaczać może przyjaciela z przeszłości (jest on określany przez leksem 舊 *jiù* ‘stary’) i często

³ Idiom ten pojawił się już we wcześniejszej części tekstu w kontekście charakterystyki deszczu (zob. przykład 5), jednak posiada on wiele znaczeń.

występuje w kontekście ponownego spotkania po latach. Drugi z niżej wymienionych przykładów, mimo że nawiązuje do sceny samotnego człowieka znajdującego się w smutnej scenerii w obcym kraju, to metaforycznie wskazuje na pewnego rodzaju tęsknotę za przyjaciółmi. Oto przykłady:

- (44) 舊雨重逢 *jiù yǔ chóng féng*
 stary-deszcz-powtórne-spotkanie
 ‘powtórne spotkanie ze starym deszczem’
 oznacza spotkanie starych przyjaciół
- (45) 巴山夜雨 *bā shān yè yǔ*
 Ba-góra-noc-deszcz
 ‘nocne opady w górach Bashan’
 nadzieja na ponowne spotkanie wśród przyjaciół

Element deszczu w idiomach chińskich służy także do opisu kobiety. Co ciekawe, idiom, o którym mowa (podobnie do omówionego we wcześniejszej części artykułu frazeologizmu polskiego), też zawiera element płaczu. Jednakże w odróżnieniu od wyrażenia w języku polskim nie nawiązuje do chwiejności uczuć stereotypowej dziewczyny, lecz wskazuje na jej piękno. W idiomie tym deszcz jest symbolem łez:

- (46) 梨花帶雨 *lí huā dài yǔ*
 grusza-kwiat-nosić-deszcz
 ‘kwiat gruszy pokryty kroplami deszczu’
 kobiece piękno; kobieca twarz pokryta łzami; płacząca piękność

Deszcz w idiomach służy nie tylko jako narzędzie do określania wyglądu – może również wspomagać opis pozytywnych cech charakteru: życzliwości, przychylności, uprzejmości, cierpliwości i delikatności:

- (47) 雨露之恩 *yǔ lù zhī ēn*
 deszcz-rosa-PART-życzliwość
 ‘dobroć deszczu i rosy’
 życzliwość; przychylność (w tym: cesarza lub wysokiego urzędnika); łaskawość
- (48) 和風細雨 *hé fēng xì yǔ*
 harmonia-wiatr-cienki-deszcz
 ‘delikatna bryza i lekki deszczyk’
 robić coś w łagodny, delikatny sposób; cierpliwie i uprzejmie krytykować lub przekonywać

W kontekście deszczu jako metafory łez (spływające po policzkach łzy to padający deszcz) można odnaleźć również inne przykłady, tym razem związane ze smutkiem i samotnością:

- (49) 泣下如雨 *qì xià rú yǔ*
 łzy-spadać-tak-jak-deszcz
 ‘łzy spływają jak deszcz’
 płakać obfitymi łzami

Oprócz łez deszcz wskazuje też na inną wydzielinę – pot. Wykorzystywany jest zatem w idiomach do określania nadmiernej potliwości:

- (50) 揮汗如雨 *huī hàn rú yǔ*
 pryskać-pot-niczym-deszcz
 ‘pryskać potem jak deszczem’
 ociekać potem
- (51) 汗如雨下 *hàn rú yǔ xià*
 pot-niczym-deszcz-spadać
 ‘pot spływa jak deszcz’
 ociekać potem

Analizowany element pogody może mieć również związek ze zniekształceniem prawdy lub błędami. Przedstawiony poniżej przykład wydaje się szczególnie interesujący, gdyż powstał w wyniku błędu przy zapisie innego idiomu⁴, co dodatkowo łączy się ze znaczeniem nowo powstałego wyrażenia:

- (52) 別風淮雨 *bié fēng huái yǔ*
 dziwny-wiatr-Huai-deszcz
 pełen błędnie zapisanych znaków; celowy błędny zapis znaków, które otrzymują nowe znaczenie; artykuł z błędami zniekształcający prawdę

Być może ze względu na drobną strukturę kropel deszczu, które spadają z nieba i „zasypują” powierzchnie, wydając przy tym charakterystyczny dźwięk, w języku chińskim deszcz może mieć również związek z plotkami, ale i z łatwowiernością oraz naiwnością:

- (53) 聽風是雨 *tīng fēng shì yǔ*
 słyszeć-wiatr-być-deszcz
 ‘usłyszeć wiatr i od razu pomyśleć o deszczu’
 usłyszeć coś i od razu w to uwierzyć lub powtarzać; wierzyć w plotki i nie-sprawdzone informacje; łatwowierny, naiwny
- (54) 滿城風雨 *mǎn chéng fēng yǔ*
 pełny-miasto-wiatr-deszcz
 ‘wiatr i deszcz przetaczające się przez miasto’
 być na ustach wszystkich mieszkańców miasta; stać się tematem plotek; wielki skandal; główny temat w mieście
- (55) 風風雨雨⁵ *fēng fēng yǔ yǔ*
 wiatr-wiatr-deszcz-deszcz
 ‘trochę wiatru, trochę deszczu; raz wiatr, raz deszcz’
 bezpodstawne plotki

Językowy obraz deszczu specyficzny dla języka chińskiego jest zatem niezwykle różnicowany: deszcz może być postrzegany jako zjawisko zarówno pozytywne, jak i negatywne, może być metaforą zmian, niestabilności, ale i prestiżu oraz determinacji. Nawiązuje nie tylko do relacji przyjacielskich, ale i wrogich, co przejawia się w idiomach odniesieniem do plotek, brutalności czy smutku.

⁴ Mowa tu o 列風淫雨 *liè fēng yín yǔ* ‘silny wiatr i nieprzerwany deszcz’.

⁵ Idiom ten pojawił się już we wcześniejszej części tekstu jako metafora zmian (zob. przykład 25), ale ma też inne znaczenie.

Podsumowanie i dyskusja

Można przywołać kilka kategorii semantycznych wspólnych frazeologizmom polskim i chińskim, chcąc potwierdzić hipotezę, iż mimo różnic wynikających z systemów językowo-kulturowych zjawiska pogodowe są uniwersalne, zatem ich językowe obrazy świata winny być podobne. Parafrazując słowa Benedykta Chmielowskiego, deszcz *jaki jest, każdy widzi*, co naturalnie przekłada się na wielość idiomów o charakterze deskrybującym analizowane zjawisko pogodowe w obu językach. Wynika to również z funkcji poznawczych i komunikatywnych języka. Wspólne jest też wiązanie tego elementu świata z kwestiami intensywnymi i nieoczekiwanymi, często niezgodnymi z przewidywaniami, co może mieć swoje źródło w fizycznych właściwościach deszczu i okolicznościach jego występowania. Okoliczności te często postrzegane są zarówno przez Polaków, jak i Chińczyków jako nieprzyjemne bądź niebezpieczne. Tego rodzaju frazeologizmów w języku chińskim jest zdecydowanie więcej, co może mieć związek ze skalą katastrof naturalnych w Chinach (na przykład powódź spowodowana wylaniem rzeki Jangcy z 1931 roku uznawana jest za jedną z największych klęsk żywiołowych XX wieku, zob. Li, 2019).

Różnic w postrzeganiu tego zjawiska jest jednak o wiele więcej – już z ogólnej perspektywy widoczne są rozbieżności w liczbie frazeologizmów. Można zatem wywnioskować, że w chińskim kręgu językowo-kulturowym deszcz zajmuje miejsce istotniejsze, a konotacje z nim związane są o wiele bardziej rozwinięte. Dla Chińczyków deszcz łączy się nie tylko z niebezpieczeństwem, trudnościami, uciążliwościami i łzami – co zaskakujące, może być dla nich kojący i dawać poczucie spokoju, niekiedy wiąże się go z przyjaźnią. Ma związek także z respektem, szybkim rozwojem, rozmachem i dobrą edukacją. Może symbolizować zmiany, ale jest zarazem metaforą walki i determinacji. Reprezentuje różne cechy charakteru i wyglądu – piękno, łatwowierność, naiwność, lecz także zyczliwość i łaskawość. W *chengyu* wraz z deszczem bardzo często pojawia się element wiatru – elementy te zestawiane są zarówno na zasadzie kontrastu, jak i przystawalności. Wydaje się, że ich współlistnienie ma szczególne znaczenie dla obrazu deszczu, który często można definiować przez pryzmat wiatru. Tak ścisła korelacja nie pojawia się we frazeologizmach polskich.

Materiał polskojęzyczny jest zdecydowanie uboższy – deszcz w polskich frazeologizmach jawi się jako element niejednoznaczny. Może symbolizować pewne pragnienie, na którego spełnienie czeka się z niecierpliwością, a w innych kontekstach postrzega się go jako coś mało istotnego i bez żadnego znaczenia. W polskich związkach frazeologicznych deszcz często pojawia się w otoczeniu czasowników odnoszących do efektów dźwiękowych, które wydaje przy spadaniu (na przykład ‘bębnic’, ‘bić’, ‘dzwonić’, ‘walić’, ‘uderzać’), co ma podkreślać jego siłę i donośność – to właśnie na te wrażenia sensoryczne Polacy zdają się zwracać szczególną uwagę.

Przechodząc do wartościowania samego elementu deszczu, w polskich frazeologizmach zazwyczaj jawi się on jako zjawisko neutralne (93% znaczeń), a wyrażenia mają charakter opisowy. Warto w tym miejscu podkreślić, że nie ma ani jednego polskiego związku frazeologicznego, w którym deszcz byłby wartościowany pozytywnie – można go zatem uznawać bardziej za zjawisko pejoratywne. Natomiast w leksykonie chińskim najczęściej

występują *chengyu*, w których deszcz nabiera właśnie negatywnego znaczenia (65%). Wyrażenia neutralne pozostają na drugiej pozycji (26%), ale w odróżnieniu od języka polskiego znalazły się także idiomy, w których deszcz wartościowany jest pozytywnie (9%).

W przeanalizowanym materiale chińskojęzycznym zlokalizowano różne zjawiska językowe o rozległym zakresie funkcji (na przykład reduplikacja, zestawienia antonimiczne, zwroty grzecznościowe), co może wskazywać na znacznie szersze (niż w przypadku frazeologizmów w języku polskim) zastosowanie *chengyu*.

Przeprowadzone badanie warto byłoby uzupełnić o inne rodzaje chińskich frazeologizmów, co pozwoliłoby na dokładniejsze przedstawienie pełnego, leksykograficznego obrazu deszczu we frazeologii chińskiej. Analizy warte są również związki frazeologiczne związane ze zjawiskami atmosferycznymi – takie badania umożliwiłyby wysunięcie szerszych wniosków w kontekście międzyjęzycznych i międzykulturowych różnic w postrzeganiu i doświadczaniu świata. Natomiast badania tekstowe mogłyby uzupełnić tę analizę o dane najślabiej uwewnętrzzone i uświadomione. Przeanalizowane tu dane słownikowe są bowiem tylko podstawą do dalszych eksploracji semantyczno-leksykalnych i odkrywania informacji o obrazach świata.

Bibliografia

Bartmiński J. (2010), *Jak zrekonstruować językowo-kulturowy obraz Europy?*, „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury”, t. 22, s. 121–127.

Bartmiński J. (2020), *Frazeologia a językowy obraz świata*, [w:] M. Rak, V.M. Mokienko (red.), *Słowiańska frazeologia gwarowa II*, t. 3, Kraków, s. 53–62.

Bawej I. (2012), *Związki frazeologiczne jako źródło błędów w kontekście językowego obrazu świata (na materiale języka polskiego i języka niemieckiego)*, „Lingwistyka Stosowana”, nr 5, s. 175–188.

Baza wiedzy frazeologicznej, <https://www.frazeologia.pl/index.php/bazawiedzyfrazeologicznej> [dostęp: 14.07.2022].

Binek B. (2018), *Symbolika chińskiego jednorożca 麒麟 oraz chengyu zawierające znak 麒麟*, „Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów UJ. Nauki Humanistyczne”, nr 9, s. 23–36.

Chlebda W. (1991), *Elementy frazematyki. Wprowadzenie do frazeologii nadawcy*, Opole.

Chlebda W. (2001), *Frazematyka*, [w:] J. Bartmiński (red.), *Współczesny język polski*, Lublin, s. 335–342.

Grzegorzczak R. (2015), *Co to jest językowy obraz świata i dlaczego warto go badać?*, „Poradnik Językowy”, nr 1, s. 7–13.

He Y. (2005), 現代漢語語法新探 *Xiàndài Hànyǔ Yǔfǎ Xīn Tàn* [A New Probe into Modern Chinese Grammar], Taiwan.

Hu Y. (1979), 現代漢語 *Xiàndài Hànyǔ* [Modern Chinese], Szanghaj.

Huang B., Liao X. (2015), 現代漢語詞典 *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn* [Modern Chinese Dictionary], Pekin.

Kaczmarek M. (2019), *Zakres odzwierciedlenia paradygmatu związków idiomatycznych w wybranych podręcznikach do nauki języka polskiego jako obcego (poziom B2–C2)*, rozprawa doktorska, Poznań.

Klasyfikacje frazeologizmów, <https://frazologia.pl/index.php/klasyfikacje-frazeologizmow> [dostęp: 25.02.2022].

Kopylova V.E. (2010), *Фразеология русского языка как отражение языковой картины мира [Phraseology of The Russian language as a reflection of language world picture]*, „Лингвокультурология” [Lingvokul'turologiya].

Kövecses Z. (2000), *Metaphor and Culture*, „Acta Universitatis Sapientiae, Philologica”, no. 2(2), s. 197–220.

Kowalikowa J. (2001), *Świat roślin w przysłowiaach koreańskich*, „Język a Kultura”, t. 16, s. 139–147.

Lewicki A.M., Pajdzińska A. (2001), *Frazeologia*, [w:] J. Bartmiński (red.), *Współczesny język polski*, Lublin, s. 315–334.

Li L. (2019), *The Nature of Disaster in China: The 1931 Yangzi River Flood by Chris Courtney (review)*, „Journal of Interdisciplinary History”, vol. 50, no. 2, s. 310–311.

Maćkiewicz J. (1999), *Kategoryzacja a językowy obraz świata*, [w:] J. Bartmiński (red.), *Językowy obraz świata*, Lublin, s. 51–59.

Madeja A. (2007), *Co należy wiedzieć, chcąc uczyć cudzoziemców frazeologii?*, [w:] A. Achte-lik, J. Tambor (red.), *Sztuka czy rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego*, Katowice.

Müldner-Nieckowski P. (2004), *Wprowadzenie do frazeologii*, [w:] P. Müldner-Nieckowski, Ł. Müldner-Nieckowski (red.), *Nowy szkolny słownik frazeologiczny*, Warszawa, s. 13–26.

Müldner-Nieckowski P. (2020), *Wyimki z osobistego notatnika z uwagami dotyczącymi teorii frazeologii*, [w:] K. Wojan (red.), *Wokół pewnego cytatu*, Warszawa, s. 295–336.

Qin J. (2020), *Estudio contrastivo y semántico de refranes en lengua china y lengua española. Problemas de traducción y de equivalencia*, Praca doktorska, Alicante.

Rak M. (2021), *Polska frazematyka gwarowa – stan badań (za pięćdziesiąt lat 2015–2020), metody i perspektywy*, [w:] K. Rutkowska, S. Niebrzegowska-Bartmińska (red.), *Wartości w językowym obrazie świata Litwinów i Polaków*, t. 2, Wilno, s. 229–241.

Sarek K. (2016), *Symbolika nefrytu w języku i kulturze chińskiej*, Warszawa.

Skorupka S. (1969), *Podstawy klasyfikacji jednostek frazeologicznych*, „Prace Filologiczne”, t. 19, s. 219–226.

Słownik języka polskiego, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/zwi%C4%85zek%20frazologiczny.html> [dostęp: 13.07.2022].

Sroka-Grądział A. (2018), *Z zagadnień leksykografii polsko-chińskiej*, „Gdańskie Studia Azji Wschodniej”, z. 18, s. 30–42.

Stefańska E. (2018), *Frazeologiczny obraz świata w aspekcie lingwistyki antropologicznej (na przykładzie funkcjonowania związków frazeologicznych we współczesnym języku rosyjskim)*, „Language and Literary Studies of Warsaw”, nr 8, s. 151–166.

Stoch N. (2016), *Distinctive Features of Chinese Proverbs: A Comparative Study of Suyu and Yanyu and Other Types of Shuyu*, „Roczniki Humanistyczne”, t. 64, z. 9, s. 47–68.

Stypa H. (2007), *O (nie)przetłumaczalności związków frazeologicznych – polskie ekwiwalenty zerowe frazeologizmów zoonimicznych w języku niemieckim*, „Rocznik Przekładoznawczy”, nr 3/4, s. 225–237.

Sun W. (1989), 汉语熟语学 *Hànyǔ shúyǔ xué* [*Chinese Phraseology*], Changchun.

Abstract

The linguistic image of rain in Polish and Chinese phraseology – a comparative analysis

The aim of this article is to compare the linguistic pictures of rain in Polish and Chinese phraseology, to show their similarities and divergences, and to present the valuation of the ‘rain’ element itself. The study also attempts to find the reasons for the differences existing in linguistic interpretations of reality created by Polish and Chinese people. The semantic-lexical and comparative analysis was carried out using the theory and tools of the linguistic picture of the world, which makes it possible to learn and understand non-superficially the culture preserved in the language of given nations. The research includes the lexicographic data extracted from Polish and Chinese monolingual dictionaries (general and phraseological) and from Chinese-English bilingual dictionaries. The analysis showed, *inter alia*, that the reconstructed worldviews share common features resulting from both the physical characteristics of rain and the communicative function of language. The discrepancies are, however, more visible, and the linguistic pictures specific to Polish and Chinese highlight the differences in the perception of reality by the users of these languages.

Keywords: linguistic picture of the world, phraseology, lexicography, Mandarin Chinese, Polish, *chengyu*, rain